

מכתבים למערכת הארץ

מיהו פוליטרוק

בתגובה על "לעבוד ולרקוד בארץ ישראל המדומיינת",
מאת יחיעם ויץ ("הארץ", 29.7)

טוב עשה יחיעם ויץ במאמרו "לעבוד ולרקוד בארץ ישראל המדומיינת", על ספרה של רונה יונה "נהיה כולנו חלוצים" (הוצאת מגנס, 2021), שתיאר את המציאות שנוצרה באם-ההכשרות קלוי-סובה ובאלה שקמו בעקבותיה, כשהונהגו בהן כביכול דרכי החיים של קיבוץ בארץ ישראל.

ויץ כותב, שבני מרשק היה מנהיג הכשרת קלוי-סובה, אך מרשק לא היה מנהיג כי אם פוליטרוק. פוליטרוק הוא מונח רוסי, שמשמעו מדריך פוליטי — תפקיד שהוצמד ברוסיה הסובייטית לנציגים פוליטיים בצבא האדום אחרי מהפכת 1917, כדי להחדיר ולחזק את ערכי הקומוניזם. מרשק היה הפוליטרוק של יצחק טבנקין, וצעד אחריו, כך כותב ויץ, "כמו חסיד הנוהה אחר אדמ"ר חילוני".

הצורך בפוליטרוק בהכשרה של "החלוץ" עלה לאחר שהבריטים עצרו ב-1927 את אישורי העלייה לארץ, והיתה סכנה שחניכים שהכשירו את עצמם לעלייה יחזרו לבתיהם. כדי שלא יחזרו, הוחלט להפוך כל הכשרה לבית הקבוצ של החניכים, ל"קיבוץ" שיחיו בו ואותו לא יעזבו, עד שתאושר שוב מכסת אישורי העלייה. מרשק בן ה-17, חסר כל הכשרה, ניסיון או אחריות, אך בעל יכולת תיאטרלית להלהיב אנשים, נבחר לממש החלטה זו. הוא גם הדגים מהי עבודה כשכא ביום גשם בכגדי פקיד ונעלי ואמש, והחל בנעליו האלגנטיות לעבוד אתם במחצבת הבולת, כדי להמריצם.

בשעות הערב הביא וודקה וסיגריות כדי לקנות את לב החלוצים התמימים ופסק, שכל קושי זה אתגר וכל חולשה זו בושה. כשצעירה ביקשה לצאת לסדר פסח בבית, הודיע שהמשפחה היא "מצרים",

שממנה צריך להתנתק, ודאג שתיכתב "הגדה" ברוח זו ויאורגן סדר פסח במחנה; כשחלוץ חלה, נאסר עליו לחזור לטיפול בבית, ולא מעטים מתו שם ממחלות וסיבוכים או טרפו את נפשם בכפם.

החוקרת רונה יונה מתארת בספרה, ששליחים שבאו מהארץ הטיחו ביקורת על ההפקרות והאכזריות בהכשרת קלוסובה, וברל כצנלסון כתב שהרעיון לכנות את ההכשרה "קיבוץ" הוא הונאה. חבל שוויץ לא הזכיר במאמרו את הביקורת של כצנלסון על ההכשרה, נושא שרונה יונה ייחדה לו כמעט פרק שלם.

תגובה זו נכתבה בעקבות שידורים אחרים ב"קול ישראל", שערכתי לפני שנים עם חברי קיבוצים יוצאי הכשרת קלוסובה, ומתוך ידע אישי-משפחתי. רות בקי קולודני, מוצא עליית